

ประโยค ป.ธ.๓
ปัญหาและเฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

๑. พยัญชนะในภาษาบาลี ต่างจากสระอย่างไรบ้าง ๑ พยัญชนะไหนประกอบกับสระได้ทั่วไป ๑ และพยัญชนะไหนประกอบได้ไม่ทั่วไป ๑
๑. พยัญชนะในภาษาบาลี ต่างจากสระอย่างไร คือ พยัญชนะออกเสียงไม่ได้ตามลำพังเหมือนสระ ต้องอาศัยสระจึงจะออกเสียงได้ ๑ พยัญชนะที่ประกอบกับสระได้ทั่วไป คือ ก ข ค ฆ ง, จ ฉ ฌ ช ฌ, ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ, ต ถ ท ธ น, ป ผ พ ภ ม, ย ร ล ว ส ห ฬ ๑
พยัญชนะที่ประกอบกับสระได้ไม่ทั่วไป คือ อ ประกอบได้เฉพาะ สระที่เป็นรัสสระเท่านั้น คือ ต้องไปตามหลังสระ อ อิ อุ เสมอ เช่น อหิ เสตุ อกาสิ ๑
๒. สัญญโค ในพยัญชนะสนธิ มีวิธีซ้อนอย่างไรบ้าง ๑ จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างมาประกอบด้วย ๑ อุกยมเปตสส เป็นสนธิอะไร ๑ ตัดและต่ออย่างไร ๑
๒. สัญญโค ในพยัญชนะสนธิ มีวิธีซ้อนอย่างไร คือ
- ๑) ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน ตัวอย่างเช่น อิธ-ปโมทติ เป็น อิธปโมทติ เป็นต้น
 - ๒) ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปไม่เหมือนกัน คือ พยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของตนได้ พยัญชนะที่ ๓ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๓ และที่ ๔ ในวรรคของตนได้ พยัญชนะที่ ๕ ซ้อนหน้าพยัญชนะทุกตัวในวรรคของตนได้ เว้นพยัญชนะ คือ ง ซึ่งเป็นตัวสะกด ซ้อนหน้าพยัญชนะทั้ง ๔ ในวรรคของตนได้ แต่ซ้อนหน้าตัวเองไม่ได้ ตัวอย่าง เช่น จตตาริ-จทานนิ เป็น จตตาริจทานนิ เป็นต้น ๑
- อุกยมเปตสส** เป็นอาเทศนิกคหิตสนธิ และโลปสระสนธิ ๑ ตัดเป็น **อุกย + ปิ + เอตสส**
ระหว่าง **อุกย + ปิ** พยัญชนะวรรคอยู่ข้างหลัง มีนิกคหิตอยู่ข้างหน้า ให้แปลงนิกคหิตเป็นพยัญชนะที่สุตวรรคได้ แปลงนิกคหิตที่ **อุกย** เป็น **ม** ต่อเป็น **อุกยมปิ**
ระหว่าง **อุกยมปิ + เอตสส** สระหน้าและสระหลังไม่มีพยัญชนะอื่นคั่นในระหว่าง **ลปสระหน้า** คือ **อิ** ที่ **อุกยมปิ** ต่อเป็น **อุกยมเปตสส** ๑

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. คุณนามชั้นวิเสส มีลักษณะอย่างไร ฯ
- ข. ภควติ มีวิธีทำตัวอย่างไร ฯ
- ค. ราชคหิ เป็นนามนามชนิดไหน ฯ
- ฌ. เอกสังขยา กับ เอกสัพพนาม ต่างกันอย่างไร ฯ
- ง. ทา, ฐ ปัจจัย เป็นเครื่องหมายวิภัติอะไร ฯ

๓. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้ คือ

- ก. คุณนามชั้นวิเสส มีลักษณะอย่างนี้ คือ เป็นคุณนามที่แสดงความดี หรือความซื่อมาก หรือน้อยกว่าปกติ เหมือนคำว่า ปณชิตตโร เป็นบัณฑิตกว่า ปาปตโร เป็นบาปกว่า ใช้ ทร อีย อียิสสก ปัจจัย ในศัพท์ติดต่อท้ายคุณนามชั้นปกติบ้าง ใช้อุปสัค อติ (ยิ่ง) นำหน้า บ้าง ฯ
- ข. ภควติ มีวิธีทำตัวอย่างนี้ คือ ภควติ ศัพท์เดิมเป็น ภควนตุ ลง สมิ สัตตมีวิภัติ เอก วจนะ เอา นตุ กับ สมิ เป็น ตี สำเร็จรูปเป็น ภควติ ฯ
- ค. ราชคหิ เป็นนามนามชนิดที่เป็นอสาธารณนาม ฯ
- ฌ. เอกสังขยา กับ เอกสัพพนาม ต่างกันอย่างนี้ คือ เอกสังขยาเป็นแต่เอกวจนะอย่างเดียว ส่วนเอกสัพพนาม เป็น ทวิวจนะ ฯ
- ง. ทา ปัจจัย เป็นเครื่องหมายสัตตมีวิภัติ ลงในกาล
ฐ ปัจจัย เป็นเครื่องหมายวิภัติ สัตตมีวิภัติ ฯ

๔. จงแก้คำที่เห็นว่าผิดในประโยคต่อไปนี้ ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

- ก. ภิกขุโน สหสส์ ฌมมสภายํ สนนิปตีสู ฯ
- ข. เถโร ปุนปฺปุนํ ปุจฺฉิยนฺโต ตฺถุนฺทึ อฺหฺลฺลํ ฯ
- ค. สีลวา กุมาริกา อตฺตโน นานํ ลพฺภติ ฯ
- ฌ. มยํ วิสตีนํ ภิกขุณฺํ ภิกขุํ ทสฺสามิ ฯ
- ง. เทวทฺโต สงฺฆํ ภิกฺขุชิสฺสติ ฯ

๔. ได้แก้คำที่เห็นว่าผิดในประโยคต่อไปนี้ ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ดังนี้

- ก. ภิกขุณฺํ สหสส์ ฌมมสภายํ สนนิปติ ฯ
- ข. เถโร ปุนปฺปุนํ ปุจฺฉิยมาโน ตฺถุนฺทึ อโหสิ ฯ
- ค. สีลวตี กุมาริกา อตฺตโน นานํ ลภติ ฯ

- ฅ. มยํ วิสติยา ภิกขุณํ ภิกขํ ทสสาม
หรือ อหํ วิสติยา ภิกขุณํ ภิกขํ ทสสามิ ฯ
ง. เทวทโต สงฆํ ภินทิสสติ ฯ

๕. โภธิ ในคำว่า โภธิสโต, โภธิญาณตถาย, โภธิรุกขมุเล คำไหนเป็นรูปและสาธนะอะไร
จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

๕. โภธิ ในคำว่า โภธิสโต เป็น กัตตุรูป กัตตุสาธนะ (ลง อี ปัจจัย หมวดกิตติกิจปัจจัย)

วิ. พุชมิสสติ โภธิ (สโต)

หรือ วิ. พุชมติ โภธิ (สโต)

โภธิ ในคำว่า โภธิญาณตถาย เป็น กัตตุรูป กรณสาธนะ (ลง อี ปัจจัย หมวดกิตติกิจปัจจัย)

วิ. พุชมติ เตนาติ โภธิ (ญาณ)

โภธิ ในคำว่า โภธิรุกขมุเล เป็น กัตตุรูป อธิกรณสาธนะ (ลง อี ปัจจัย หมวดกิตติกิจปัจจัย)

วิ. พุชมติ เอตถาติ โภธิ (รุกโข) ฯ

๖. ในกัมมธารยสมานัน วิเสสนบุพพท กับ วิเสสนุตตรบท ต่างกันอย่างไร ฯ

จตุราสตีโยชนสทสส์ เป็นสมาสอะไรบ้าง จงตั้งวิเคราะห์มาตามลำดับ ฯ

๖. ในกัมมธารยสมานัน วิเสสนบุพพท กับ วิเสสนุตตรบท ต่างกันอย่างไร คือ

วิเสสนบุพพท มีบทวิเสสนอยู่ต้น บทประธานอยู่หลัง

อุทาหรณ์ว่า มหนโต ปุริโส = มหาปุริโส บุรุษใหญ่

ส่วน วิเสสนุตตรบท มีบทวิเสสนอยู่หลัง บทประธานอยู่หน้า

อุทาหรณ์ว่า สโต วิเสโส = สตตวิเสโส สัตว์วิเศษ ฯ

จตุราสตีโยชนสทสส์ เป็น สมอาหารทิกุสมาส มี ฌฐฐิตูปุริสสมาส เป็นภายใน

ตั้งวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

ฉ. ตป. วิ. โยชนานํ สทสสานิ โยชนสทสสานิ

ส. ทิกุ. วิ. จตุราสตี โยชนสทสสานิ จตุราสตีโยชนสทสส์ ฯ

๗. ฅิก ปัจจัย มีในตัทธิตไหนบ้าง ฯ และใช้ต่างกันอย่างไร ฯ อาโรคยํ, อาพาทิโก (ปุริโส),

ปณณรรสมํ (ทิน) ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตัทธิตไหน ฯ จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

๗. ฅิก ปัจจัย มีในโคตตตัทธิต และ ตรตยาทิตัทธิต ฯ ใช้ต่างกันอย่างไร คือ

ณิก ปัจจัย ในโคตตัตถิต ใช้แทนศัพท์ได้เฉพาะ “อปจฺจ” ศัพท์อย่างเดียว
ส่วน ณิก ปัจจัย ในตรตยาทิตถิต ใช้แทนศัพท์ได้ทั่วไปไม่จำกัด ฯ

อาโรคฺย	ลง	ณฺย	ปัจจัย ในภาวตถิต
	วิ.	อโรคฺสฺส ภาโว อาโรคฺย ฯ	
อาพาธิโก (ปุริโส)	ลง	อิก	ปัจจัย ในทสฺสํตถิต
	วิ.	อาพาโธ อสฺส อตถิตฺติ อาพาธิโก (ปุริโส)	
	หรือ	ลง	ณิก ปัจจัย ในตรตยาทิตถิต
	วิ.	อาพาธฺน นฺยฺตุโต อาพาธิโก (ปุริโส) ฯ	
ปณฺณรสมฺ (ทินฺ)	ลง	ม	ปัจจัย ในปุณฺนตถิต
	วิ.	ปณฺณรสนฺนํ ปุณฺณํ ปณฺณรสมฺ (ทินฺ) ฯ	

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง